Project School en Schuld

Voorlichting en Schuldhulpverlening op het ROC

Evaluatie periode januari-december 2013

westerbeek
consultancy | opleidingen | detachering

Inhoudsopgave

Inleiding		3
1.	De bezetting per locatie	4
2.	De instroom per locatie	7
3.	De budgetcoach op de scholen	9
4.	De trajecten	11
5.	Omvang van de schuldenproblematiek	15
6.	Trends in de financiële problematiek van jongeren	16
7.	Einddoel: het voorkomen van schooluitval	17
8.	Aanbevelingen en aandachtspunten	19

Inleiding

In deze evaluatie van het Project School & Schuld, gebaseerd op vragenlijsten ingevuld door de budgetcoaches en door betrokkenen van de Amsterdamse locaties van het ROC van Amsterdam en ROC TOP, proberen we een beeld te schetsen van het verloop van het project en de aanbevelingen en aandachtspunten die daaruit voort vloeien. Deze jaarevaluatie dient als input voor het verbeteren van de dienstverlening en de samenwerking in 2014.

Hartelijke groet,

Budgetcoaches, projectleider en directeur van Westerbeek COD bv.

1. De bezetting per locatie

Op het project 'School en Schuld' (S&S) verzorgt Westerbeek een budgetspreekuur op diverse locaties van ROC's in de gemeente Amsterdam met totaal ongeveer 23.500 leerlingen. Dit zijn locaties van zowel het ROC van Amsterdam (ROCvA) als van het ROC TOP. Leerlingen van alle locaties van de verschillende ROC's kunnen op de spreekuren terecht. Het betreft voornamelijk Amsterdamse MBO leerlingen in de leeftijd van 18 tot 27 jaar. Leerlingen jonger dan 18 en ouder dan 27, en leerlingen woonachtig in andere gemeenten dan Amsterdam kunnen natuurlijk ook gebruik maken van het budgetspreekuur.

Hoe vaak de budgetcoaches op de verschillende locaties aanwezig zijn, hangt af van de hoeveelheid leerlingen op de school, de aangeboden leerniveaus en de wensen van de ROC's. Op sommige locaties is de budgetcoach slechts één dagdeel per week aanwezig, op andere locaties meerdere dagdelen per week.

De inzet van de budgetcoaches wordt 2x per jaar geëvalueerd. Na het bespreken van de voorgaande jaarcijfers en de jaarevaluatie en eventueel nogmaals direct na de zomer. Er wordt dan gekeken of er bepaalde locaties zijn die op basis van instroomcijfers meer dagdelen zouden moeten krijgen, en of andere locaties met minder uren toekunnen. Dit wel met als restrictie de 56 dagdelen die DWI vergoedt.

Flexibele pool

Een flexibele pool aan budgetcoaches ter vervanging van ziekte is in 2013 geregeld. Collega's van onze zusterorganisatie Jan Arends zijn inmiddels opgeleid tot budgetcoach, en kunnen met hun flexibele werkschema eventuele gaten in het School & Schuld rooster adequaat opvullen. Op dit moment bestaat de 'flexpool' uit drie budgetcoaches, die ook een aantal uur per week vast op het project School & Schuld werken en dus precies weten wat er moet gebeuren. Als er op korte termijn extra hulp nodig is bij piekmomenten kan een budgetcoach van de ene locatie eventueel ook kortdurend inspringen op een andere locatie. Dit is onderling, in overleg met de projectleider van Westerbeek en de betreffende zorgcoördinatoren, te regelen indien nodig.

Locaties met één dagdeel

In de vorige evaluatie concludeerden we dat als een budgetcoach slechts één dagdeel per week op een school werkt, dit minder effectief is. Eén dagdeel is niet voldoende om naamsbekendheid te genereren voor de budgetcoach, zodat de drempel voor de jongeren (te) hoog blijft. In 2012 hadden we op 6 locaties één dagdeel per week, in 2013 waren dit 5 locaties. Alhoewel het een aanbeveling uit de vorige jaar evaluatie was, hebben we het aantal locaties met één dagdeel dus niet (veel) verder laten dalen. Dit zou namelijk betekenen dat we op enkele scholen helemaal geen budgetcoach meer zouden hebben en leerlingen naar een andere locatie zouden moeten voor hulp. De vraag is hier wel wat de kip en wat het ei is: Is er op de locatie zo weinig instroom dat je met één dagdeel goed toe kan (of dat het dagdeel weg kan) óf is één dagdeel inderdaad te weinig om een lage drempel te creëren en genereren we daarom weinig instroom op deze locaties (en zou er dus eigenlijk een dagdeel bij moeten). Deze vraag is moeilijk te beantwoorden zonder dit uit te proberen.

Evaluatie inzet dagdelen

Uit de enquête blijkt dat 73% van de ondervraagden van de ROC's vindt dat er voldoende dagdelen zijn ingezet op de eigen locatie. En dat de budgetcoach voldoende tijd en ruimte heeft om de hulpvragen van leerlingen te beantwoorden. Enkel 3 van de locaties: Zuidoost, Laan van Spartaan en Da Costastraat zouden graag meer dagdelen willen. Ook zouden er 1 of 2 dagdelen gewenst zijn op de nieuwe locatie Pieter Calandstraat.

De budgetcoaches gaven aan dat extra dagdelen gewenst zouden zijn op de locaties Zuidoost, Dongestraat en Rode Kruisstraat, en dat er op de Ruysdaelstraat een dagdeel af zou kunnen. Dit komt dus slechts gedeeltelijk overeen met de wens van de ROC's. 86% van de budgetcoaches vindt dat er voldoende tijd is om de hulpvragen te beantwoorden.

Organisatie	Locatie	Leerlingen	Dagdelen	Aanmeldingen	% aanmeldingen van totaal	% aandeel dagdelen van totaal	% aandeel leerlingen van totaal
ROCvA	Da Costastraat	2912	1	55	6,51%	1,80%	12,46%
ROC TOP	De Boelelaan	1081	1	22	2,60%	1,80%	4,63%
ROC TOP	Dongestraat	1206	3	66	7,81%	5,40%	5,16%
ROC TOP	Duinlustweg	101	2	27	3,20%	3,60%	0,43%
ROCvA	Eric de Roode	144	2	32	3,79%	3,60%	0,62%
ROCvA	Europaboulevard	2881	7	62	7,34%	12,50%	12,33%
ROCvA	Fraijemaborg	2789	10	157	18,58%	17,90%	11,94%
ROCvA	Ruysdaelstraat	600	1	4	0,47%	1,80%	2,57%
ROCvA	Gare du Nord	1913	4	65	7,69%	7,10%	8,19%
ROCvA	Laan van Spartaan	3963	6	96	11,36%	10,70%	16,96%
ROC TOP	Rode Kruisstraat	835	2	47	5,56%	3,60%	3,57%
ROCvA	Tempelhofstraat	2674	4	73	8,64%	7,10%	11,44%
ROC TOP	Vlaardingenlaan	539	1	3	0,36%	1,80%	2,31%
ROC TOP	De Klencke	1006	4	47	5,56%	7,10%	4,31%
ROC TOP	Passeerdersgracht	281	3	69	8,17%	5,40%	1,20%
ROC TOP	Wibautstraat 135	440	4	29	3,43%	7,10%	1,88%
ROCvA	Naaldwijkstraat (zie LvS)	0	1	0	0,00%	1,80%	0,00%
TOTAAL		**23365**	**56**	845			

Figuur 1: Instroom op School & Schuld in 2013

Als we kijken naar de figuur dan blijkt dat locaties Da Costastraat, Dongestraat, Rode Kruisstraat en Passeerdersgracht meer aanmeldingen hebben dan met het aantal dagdelen zou kunnen worden vermoed. Vooral Europaboulevard, Ruysdaelstraat, Vlaardingenstraat, De Klencke en Wibautstraat 135 zitten (iets) onder het aantal aanmeldingen en dit zijn dan ook de locaties waar we naar zouden kunnen kijken wat betreft het herverdelen van de dagdelen. [1] Westerbeek zal een voorstel maken voor een herverdeling van de 56 dagdelen, de ROC locaties zullen hier onderling akkoord over moeten bereiken alvorens we dit inzetten via de stuurgroep.

Geschiktheid van locaties

De afgelopen jaren waren niet op alle ROC locaties de werkplekken van de budgetcoaches goed ingericht. In deze jaarevaluatie geven alle budgetcoaches aan dat ze voldoende tevreden tot zeer tevreden zijn met hun werkplek. Op enkele locaties blijft het punt dat er geen vaste werkplek is of dat er niet altijd een geschikte ruimte is om 1 op 1 te zitten met een leerling. Vertrouwelijke gesprekken moeten dan in de kantine gevoerd worden. Overall worden deze punten echter voortvarend opgepakt door de betreffende zorgcoördinatoren en is er in 2013 veel vooruitgang geboekt op dit vlak.

---

[1] In deze jaarevaluatie zullen niet alle tabellen optellen tot hetzelfde eindtotaal van 845 leerlingen. Dit komt omdat er met verschillende systemen wordt gewerkt binnen de organisaties, en de leerling op diverse momenten in het traject wordt geteld. Er zijn 3 soorten cijfers en in de laatste stuurgroep in 2013 is besloten om voor 2014 en verder uit te gaan van telling 3, die van de ROC's, als hoofdtelling.

- Telling 1 (over 2013 :481 leerlingen in lijst) Westerbeek haalt eens per kwartaal de instroom en uitstroom cijfers uit het systeem Regas. Als er in Regas een vak niet is ingevuld (bijvoorbeeld omdat de trajectsoort nog niet bekend is) dan komt die betreffende leerling (nog) niet naar voren in de resultaten uit de queries. Deze cijfers zijn dan ook minder betrouwbaar als je wilt weten wat het precieze aantal aanmeldingen van dat kwartaal is.

- Telling 2 (over 2013: 752 leerlingen in traject): Westerbeek maakt een totaallijst eens in het kwartaal met namen en rugnummers van de leerlingen die daadwerkelijk in een traject zitten. Deze telling is betrouwbaar, het gaat namelijk om 'echte' leerlingen die in en écht traject zitten. Echter zegt dit niets over het aantal aanmeldingen, no shows staan hier namelijk niet op. En een leerling die op 30 maart aangemeld wordt door het ROC, bij Westerbeek wordt verwerkt op 2 april telt voor het ROC mee in kwartaal 1 en voor Westerbeek in kwartaal 2.

- Telling 3 (over 2013: 845 leerlingen aangemeld bij de budgetcoach): Alle aanmeldingen van leerlingen - hardcopy of in Trajectplanner- worden door de budgetcoach geprint en verzameld in een map. Deze formulieren van leerlingen worden eens per maand geteld en op no show gecontroleerd door de budgetcoach/zorgcoördinator. Deze cijfers zijn zeer betrouwbaar, het gaat namelijk om alle leerlingen die feitelijk worden aangemeld bij de budgetcoach, waarbij aangegeven wordt of er sprake is van no show of een traject.

De laatste 2 categorieën dienen (na het eraf halen van de no show bij de ROC cijfers) ongeveer hetzelfde te zijn. Er zal echter altijd enig verschil zijn door de tijd die tussen aanmelding en traject zit.

2. De instroom per locatie in 2013

Instroom

Om iets te kunnen zeggen over het aantal aanmeldingen, hebben we de aantallen per locatie vergeleken met de aantallen over dezelfde periode in 2011 en 2012.

2011: 834 aanmeldingen 2012: > 770 aanmeldingen[2] 2013: 845 aanmeldingen

Van januari tot en met december 2012 zijn er > 770 jongeren aangemeld bij de budgetcoaches. In 2013 mochten we 845 leerlingen verwelkomen, het aantal aanmeldingen is dus gestegen. Als we kijken naar de specifieke instroom per locatie, vergeleken met 2012 dan zien we dat op de meeste locaties (11 van de 17) de instroom hoger is dan het afgelopen jaar. Op sommige locaties is dit zelfs bijna een verdubbeling. Als we breder kijken, vanaf 2010, dan zijn de schommelingen wat minder extreem alhoewel nog steeds een stijgende trend. Ook 73% van de ROC respondenten, en 100% van de budgetcoaches zegt het idee te hebben dat de instroom ten opzichte van eerdere jaren hoger is, en gezien de cijfers klopt dit idee dus redelijk.

Mogelijke verklaringen die worden aangedragen voor deze stijging zijn:

- Inzet van een goede budgetcoach;
- Complexere problematiek over de gehele linie, zwaardere problemen thuis;
- Crisis, veel leerlingen raken hun bijbaan kwijt en bijbanen zijn lastiger te vinden;
- Facebook account en inzet van Whatsapp zorgen ervoor dat de stap naar de budgetcoach laagdrempeliger is;
- Goed geïntegreerde zorgteams: korte lijnen met maatschappelijk werk en de leerplichtambtenaar waardoor actief verwijzen mogelijk is;
- Betere bekendheid van de budgetcoach.

Op 4 locaties was de instroom lager dan in 2013 en op 2 locaties bleef de instroom nagenoeg gelijk. Op de Passeerdersgracht en de Duinlustweg zat in 2013 pas voor het eerst een budgetcoach.

[2] Gezien het overlijden van één van onze budgetcoaches in 2012 missen we een aantal lijsten uit dat jaar. Het aantal ligt dus hoger dan 770 aangemelde leerlingen, we gaan hier echter uit van 770.

Organisatie	Locatie	Leerlingen	Dagdelen 2010	Aanmeldingen 2010	Dagdelen 2011	Aanmeldingen 2011	Dagdelen 2012	Aanmeldingen 2012	Dagdelen 2013	Aanmeldingen 2013
ROCvA	Da Costastraat	2912	2	1	2	23	2	45	1	55
ROC TOP	De Boelelaan	1081	1	10	1	22	1	15	1	22
ROC TOP	Dongestraat	1206	1	13	1	36	1	45	3	66
ROC TOP	Duinlustweg	101	0	0	0	0	0	0	2	27
ROCvA	Eric de Roode	144	1	10	1	13	1	18	2	32
ROCvA	Europaboulevard	2881	0	0	0	0	0	0	7	62
ROCvA	Fraijemaborg	2789	10	298	10	151	10	132	10	157
ROCvA	Ruysdaelstraat	600	1	10	1	18	1	11	1	4
ROCvA	Gare du Nord	1913	5	63	5	82	5	36	4	65
ROCvA	Laan van Spartaan	3963	10	93	10	112	10	94	6	96
ROC TOP	Rode Kruisstraat	835	2	8	2	25	2	31	2	47
ROCvA	Tempelhofstraat	2674	5	63	5	82	5	37	4	73
ROC TOP	Vlaardingenlaan	539	2	20	2	36	2	13	1	3
ROC TOP	De Klencke	1006	1	10	1	37	1	79	4	47
ROC TOP	Passeerdersgracht	281	2	18	2	33	2	44	3	69
ROC TOP	Wibautstraat 135	440	2	18	2	41	2	54	4	29
ROCvA	Naaldwijkstraat (zie LvS)	0	0	0	0	0	0	0	1	0
TOTAAL		**23365**	**45**	**635**	**45**	**711**	**45**	**654**	**56**	**854**

Figuur 2: Instroom School & Schuld schooljaren vanaf 2009-2010 tot 2012-2013

3. De budgetcoach op de scholen

De samenwerking tussen school en budgetcoach

Over het algemeen is er sprake van een prettige samenwerking tussen de scholen en de budgetcoaches. Vaak zit de budgetcoach in eenzelfde ruimte met docenten of leden van het zorgteam en dit werkt erg goed in het kader van informatie uitwisseling. Verder is de budgetcoach bereikbaar per telefoon en email. De algemene samenwerking met de budgetcoach wordt door 100% van de respondenten beoordeeld met een voldoende of hoger. Ook de budgetcoaches voelen zichzelf in de ROC teams welkom en gewaardeerd.

Als een leerling zich meldt bij de budgetcoach dan wordt dit altijd geregistreerd bij zowel de budgetcoach als de school. Bij wie de aanmelding wordt gemeld, hangt af van de school. Op sommige scholen wordt iedere aanmelding direct teruggekoppeld naar het LEC hoofd. Op andere scholen is het zo geregeld dat de budgetcoach eenmaal per maand overleg heeft met de zorgcoördinator. Op dat moment lopen budgetcoach en coördinator de lijst met aangemelde jongeren samen door.

Op 91% van de locaties zijn er werkafspraken gemaakt over deze uitwisseling van informatie. Alle ROC betrokkenen geven deze terugkoppeling een positieve beoordeling (van voldoende tot zeer tevreden). Hoe vaak deze terugkoppeling wordt gegeven is per locatie verschillend. Ook de vorm, formeel of informeel, is per locatie verschillend.

Ook de verwijzer (als dit een docent of mentor is) krijgt terugkoppeling van de budgetcoach, dit gaat enkel over of de leerling wel of niet is geweest op het spreekuur. Als de leerling niet is komen opdagen is de verwijzer zo in ieder geval op de hoogte en kan deze de leerling aanspreken indien gewenst.

Zorgteam overleg

In de maandelijkse informatie uitwisseling van het aantal aanmeldingen is vanuit de ROC's weinig behoefte aan zeer gedetailleerde inhoudelijke informatie. Informatie over uitval, no show en het openen of sluiten van een traject is voldoende. Op de verschillende zorgteam overleggen wordt de situatie vaak wél uitgebreider besproken. Dit gaat dan vooral om leerlingen met multi-problematiek.

De budgetcoaches kunnen niet altijd bij dergelijke overleggen aansluiten gezien hun inzet voor meerdere locaties. De zorgcoördinatoren gaven vorig jaar aan dat zij het prettig zouden vinden als de budgetcoaches vaker bij dit soort overleggen kunnen aansluiten. Echter, het is in 2013 niet gelukt om dit structureel te organiseren en vast te leggen in onze procedures (ook werken niet alle locaties hier aan mee). We denken dat door informeel contact tussen de budgetcoach en de zorgteams veel opgelost kan worden en we zien dat er in individuele situaties, bij belangrijke bijeenkomsten, afspraken kunnen worden gemaakt.

De zichtbaarheid van de budgetcoach

82% van de ROC medewerkers (LEC, zorgcoördinatoren) geeft in de enquête aan dat er door de budgetcoach voldoende wordt gedaan aan de bekendheid van de spreekuren onder leerlingen. Eenzelfde percentage zegt dat de bekendheid onder ROC medewerkers afgelopen jaar goed of voldoende was. Er kan dus voorzichtig geconcludeerd worden dat er een opwaartse trend is wat betreft de bekendheid van de budgetcoach en de budgetspreekuren op de scholen.

Eigen initiatief van de budgetcoaches wordt op alle locaties zeer gewaardeerd. Het ophangen van posters, neerleggen van flyers en van het magazine Cent&Zo zijn positieve initiatieven die bijdragen. Maar het rondlopen in pauzes en leerlingen aanspreken in de kantine wordt nog beter gewaardeerd.

Online hebben de budgetcoaches vanaf 2013 ook meer zichtbaarheid: ze chatten op de Cent&Zo website en houden een budgetcoach Facebook pagina bij, ook is er een S & S app. Het werken met Whatsapp op de smartphone is van al deze ontwikkelingen het grootste succes, leerlingen kunnen zo gratis contact leggen met de coach en reageren daarom veel sneller.

De voorstelronde aan het begin van het schooljaar werkt ook nog steeds goed. Het benoemen van het spreekuur van de budgetcoach tijdens het vak Burgerschap mag nog activeren worden gedaan op sommige locaties. Andere in de enquête genoemde punten met betrekking tot het genereren van bekendheid zijn:

- De opzet van een vragenuurtje in bepaalde periodes (bijv. rondom belastingaangifte, studiefinanciering). Dit kan plaatsvinden in de kantine, of in een leeg leslokaal;
- Het door de budgetcoach bijwonen van budgetlessen en/of het geven van een korte voorlichting tijdens budgetlessen;
- Het uitdelen van promotiemateriaal in de kantine;
- De aanwezigheid van een budgetcoach bij het ZAT of de ROC teamvergadering;
- Het contactleggen met andere opleidingsteams van het ROC (dus niet enkel met het LEC).

In 2014 zullen wij deze ideeën en tips ter harte nemen en kijken of en hoe we deze kunnen gaan uitvoeren.

4. De trajecten

Aanmeldingen

Leerlingen worden aangemeld door een medewerker van de school, via een vriend/vriendin of ze melden zich zelf aan bij de budgetcoach. We zien dat in 2012 de meeste leerlingen (ca. 27%) zichzelf hadden aangemeld. Dit jaar is het LEC de grootste aanmelder met bijna 38% (vorig jaar waren LEC en school maatschappelijk werk samen 26%). Deze stijging is niet één op één te verklaren. We hopen dat dit in ieder geval deels komt door de verbeterde zichtbaarheid van de budgetcoach in het zorgteam, wat één van de aandachtspunten uit de jaarevaluatie van 2013 was.

Aanmeldingen via	**Aantal**	**Percentage**
Leerling zelf	212	28,2%
Loopbaan Expertise Centrum (incl. school maatschappelijk werk)	285	37,9%
Andere leerling	4	0.5%
Mentor	72	9,6%
Docent	16	2,1%
Zorgcoördinator	139	18,5%
Onbekend	24	3,2%
Totaal	**752**	**100%**

De aanmeldingen gesplitst naar niveau van de opleiding:

Schoolniveau	**Aantal**
Niveau 1	98
Niveau 2	293
Niveau 3	205
Niveau 4	139
Onbekend	17
Totaal	**752**

Een aanmelding wordt administratief verwerkt in Regas (klantvolgsysteem Westerbeek), Trajectplanner (leerlingvolgsysteem ROC's) en hardop met handtekening van de student in een map op het kantoor van de budgetcoach. Na een aanmelding volgt een eerste gesprek binnen 1 dag tot enkele weken.

De verschillende trajectvormen

Als een leerling eenmaal is aangemeld zijn er verschillende trajecten mogelijk afhankelijk van de specifieke hulpvraag van de leerling. Dit kan een kleine vraag zijn maar ook de aanvraag van een saneringskrediet. De budgetcoach is er dus niet enkel voor leerlingen met forse schulden maar ook voor leerlingen met allerlei financiële vragen.

De budgetcoach zal het gesprek met de leerling altijd beginnen met een vraag naar de hulpvraag. Vaak is deze dan nog heel breed en niet helder, omdat de leerling het overzicht kwijt is en niet weet waar te beginnen. Tijdens het gesprek met de budgetcoach wordt de hulpvraag specifieker en worden acties besproken en uitgezet. De leerling krijgt zo rust en overzicht. Wij verdelen de trajecten in onderstaande drie categorieën:

1. Advies en hulp bij aanvragen

Hiermee wordt een eenmalige informatievraag van een leerling bedoelt. Dit kan gaan over bijvoorbeeld studiefinanciering, schulden, toeslagen en kwijtscheldingen of over het maken van een budgetplan. Vragen die in deze categorie vallen behoeven veelal geen vervolgactie van de budgetcoach, het zijn adviesgesprekken zonder plan van aanpak. Een volledig traject is dan niet nodig, maar de leerling heeft wel enige hulp van de budgetcoach nodig. Deze aanvragen noemen we in de tabel: 'Verzoek om informatie'.

Vragen van leerlingen die gaan over hulp bij het invullen van formulieren en/of aanvragen vallen ook onder adviesgesprekken. Deze staan als 'Ondersteuning niet-complex' in de tabel.

Wat wij dit jaar zien is dat veel adviesgesprekken (bedoelt als eenmalige gesprekken) uitgespreid worden over meerdere adviesgesprekken. Óf dat een leerling blijft terugkomen met een nieuwe vraag. In 2014 zouden wij graag bespreken hoe we dit in de managementinformatie terug kunnen laten komen. De leerling wordt tot op heden als één advies aanmelding geteld in de statistieken, maar dit is dus niet helemaal reëel aangezien de leerling in steeds meer situaties wel degelijk meerdere gesprekken heeft en er dus sprake is van een langerdurend traject met meer tijdsinvestering.

2. Enkelvoudige betaalafspraak

Met een enkelvoudige betaalafspraak bedoelen wij dat er sprake is van één schuldeiser waarmee betaalafspraken moeten worden gemaakt. Het kan zo zijn dat er wel meer schuldeisers zijn, de leerling ervaart echter slechts één schuldeiser als een probleem en zoekt ondersteuning bij het maken van die ene betaalafspraak. De budgetcoach ondersteunt de leerling bij het maken van de betaalafspraak. In de tabel valt deze categorie onder 'Ondersteuning complex'.

3. Meervoudige betaalafspraken en saneringskrediet

Met meervoudige betaalafspraken bedoelen wij betaalafspraken met twee of meer schuldeisers. Als er in deze gevallen niet gekozen wordt voor een (jongeren)saneringskrediet is de reden daarvoor vaak dat de leerling niet voldoet aan de voorwaarden voor een krediet. Het kan zo zijn dat er terwijl dat de betaalafspraken opgezet worden er tevens gewerkt wordt aan de voorwaarden van een saneringskrediet.

Indien een leerling meervoudige schulden heeft, kan er ook gekozen worden om een aanvraag in te dienen voor een jongeren saneringskrediet bij de Gemeentelijke Kredietbank Amsterdam (GKA). Het gaat hier om een heel klein aantal van de leerlingen. Dit aantal is ten opzichte van vorig jaar gelijk gebleven. Moeilijkste punt waar de leerling aan moet voldoen is een gedegen budgetplan waaruit blijkt dat de leerling de komende drie jaar in staat gaat zijn zich aan de maandelijkse verplichtingen te houden – waaronder de aflossing aan de GKA.

Zowel meervoudige betaalafspraken als aanvragen voor een saneringskrediet vallen onder 'Schuldhulp' in de tabel.

Het totaalplaatje van de trajecten van de leerlingen ziet er zo uit.

Trajecten	**Aantal 2012**	**% in 2012**	**Aantal 2013**	**% in 2013**
Verzoek om informatie	210	29%	192	26%
Ondersteuning niet-complex	121	17%	243	32%
Ondersteuning complex	167	23%	64	9%
Schuldhulp	109	15%	161	21%
Uitval, nog in te vullen, overig	54	7%	92	12%
Problematische schuld	72	10%	nvt	nvt
Totaal	**733**	**100%**	**752**	**100%**

100% van de ROC respondenten geeft aan dat leerlingen tijdig tot zeer snel terecht kunnen bij de budgetcoach. Van wachtlijsten is dan ook geen sprake. Ook geeft 100% van de ROC respondenten aan dat de inzet en ondersteuning van de budgetcoach als goed of zeer goed wordt ervaren door leerlingen. Dit resulteert in een tevredenheidpercentage van de ROC respondenten over de dienstverlening van de budgetcoaches van 91%.

Uitstroom

Van de 845 aanmeldingen zijn in 2013 514 dossiers afgerond. Hiervan zijn 450 dossiers succesvol afgerond, dit is 60% van álle trajecten uit 2013 maar 88% van alle gesloten trajecten in 2013. In 2012 was dit laatste succespercentage 65% en in 2011 was dit ongeveer gelijk met 63%.

Er zijn veel adviesgesprekken gevoerd afgelopen jaar (dit kunnen langere trajecten zijn), en minder schuldregelingen. Dit is in lijn met de trend dat de stap naar de budgetcoach kleiner wordt. Dit kan ook een verklaring zijn voor de stijging van het aantal succesvolle trajecten, in een adviesgesprek is de hulpvraag meestal concreet te beantwoorden. De overige aanmeldingen zijn nog niet afgerond, deze trajecten lopen nog. Op 1 januari 2014 ging het om 238 nog lopende trajecten.

Ongeveer 10% van de aanmeldingen is niet succesvol afgerond. Dat wil zeggen dat er na het initiële contact met de leerling is besloten dat er een oplossing of antwoord bestond op de hulpvraag. En dat de leerling daarna, tijdens het nemen van de benodigde stappen, het traject verliet zonder het doel

te bereiken. Andere leerlingen die onder de categorie 'niet succesvol' vallen zijn de leerlingen die wel zijn aangemeld maar helemaal nooit zijn verschenen. Ook leerlingen die niet meer ingeschreven staan bij een ROC in Amsterdam, of verhuisd zijn vallen in deze categorie.

Afgeronde trajecten 2013	**Aantal**	**Percentage**
Succesvol	450	60%
Niet succesvol	64	9%
Nog in te vullen, onbekend	92	12%
Open trajecten op 31-12-2013	146	19%
Totaal	**752**	**100,00%**

Hieronder ook een splitsing op basis van trajectvorm. Zoals te zien is, is het overgrote deel van de langerdurende trajecten nog geopend op 31-12-2013.

Fase uitstroom	**Afgesloten dossiers**		**Succesvolle uitstroom**		**Niet succesvolle uitstroom**	
	Aantal open	**Aantal gesloten**	**Aantal**	**%**	**Aantal**	**%**
Verzoek om informatie	0	192	192	100%	0	0%
Ondersteuning niet-complex	0	243	243	100%	0	0%
Ondersteuning complex	42	22	5	23%	17	77%
Schuldhulp	104	57	10	18%	47	82%

5. Omvang van de schuldenproblematiek

Vorig jaar werd de vraag gesteld of scholen wisten welk percentage van de eigen leerlingen financiële hulp nodig heeft of schulden heeft. Hier gaven enkele scholen aan dat zeker 90% van de jongeren op hun school in deze categorie vielen, de overige scholen herkenden zich hier niet in, maar hadden zelf geen cijfers paraat. In de enquête die dit jaar is uitgegaan is deze vraag daarom vervangen. Nu werd gevraagd naar de inschatting van de schuldenproblematiek op de eigen school. 27% van de respondenten schatte in dat deze 'zeer hoog' is (Zuidoost, Noord/Westpoort), 36% dat deze 'hoog' is (Passeerdersgracht en Duinluststraat, Da Costa, Dongestraat), 27% 'gemiddeld' en 9% 'wist het niet'. In totaal 63% van de respondenten geeft dus aan dat schuldenproblematiek 'meer dan gemiddeld' speelt op de school. De budgetcoaches schatten dat de problematiek 'zeer hoog' 17% (Zuidoost), 'hoog' 33% (Passeerdersgracht en Duinluststraat, Da Costa) en 'gemiddeld' 50% is.

Op de vraag of de leerlingen met problemen worden bereikt door inzet van de budgetcoach geeft 77% van de ROC respondenten aan dat dit zo is, en dat 80% van deze groep ook daadwerkelijk wordt geholpen. De budgetcoaches zelf denken dat 83% van de leerlingen bereikt wordt, en dat 100% van die aanmeldingen voldoende tot zeer goed geholpen werd.

Het gemiddelde schuldbedrag van leerlingen die in de periode van september 2012 tot en met september 2013 bij de budgetcoach zijn geweest, is € 7.500 euro. Dit is ten opzichte van de voorgaande evaluatie gestegen. In 2012 was dit € 6.200 en in 2011: €8.000.[3]

Schuldenlast	**Aantal**	**Percentage**
Tot € 1000	17	10%
€ 1000 - 2999	39	23%
€ 3000 - 5999	46	28%
€ 6000 - 9999	21	13%
€ 10000 - 14999	25	15%
€ 15000 - 19999	7	4%
€ 20000 - 24999	7	4%
€ 25000 - 29999	1	1%
€ 30000 - € 39999	2	1%
€ 40000 - € 49999	1	1%
€ 50000 - € 74999	1	1%
€ 75000 - € 99999	0	0%
€ 100000 en meer	0	0%
Totaal	**167**	**100%**
Gemiddelde last:	**€ 7.538,92**	

[3] Bij deze cijfers moet opgemerkt worden dat er in de schuldenlast in 2013 enkele uitschieters naar boven genoteerd zijn die het gemiddelde negatief beïnvloeden. Het gros van de schulden zit tussen de € 0 en € 15.000,-. Als we de hoogste 4% buiten beschouwing laten dan is de gemiddelde schuldenlast € 6.500. Vergelijkbaar met vorig jaar.

6. Trends in de financiële problematiek van jongeren

De aard van de schulden van de leerlingen is over het algemeen nog steeds hetzelfde ten opzichte van de vorige evaluatie. Namelijk, de leerlingen hebben schulden bij zorgverzekeraars, DUO en telefoonmaatschappijen.

Bij de problemen met zorgverzekeraars gaat het er voornamelijk om dat leerlingen niet weten waar ze allemaal aan moeten denken bij het afsluiten van de verzekering. Wat zit er in een basispakket? Is een hoog eigen risico gunstig? Of juist een extra tandartsverzekering? Vragen die leerlingen niet overzien en waarmee ze niet altijd bij hun ouders terecht kunnen.

Het betalen van het lesgeld is voor veel leerlingen ook een struikelblok. Vaak hebben leerlingen aangegeven het lesgeld in termijnen te willen betalen. Vaak loopt deze regeling direct al mis: In de zomermaanden wordt namelijk € 0,- geïncasseerd, waardoor het geld uitgegeven wordt en dus niet gespaard wordt voor de eerste twee dure maandtermijnen van € 260,- . Ook het boekengeld is een probleem. Eenmaal een achterstand bij Van Dijk, mogen leerlingen nooit meer in termijnen betalen. Onze vraag van voorgaande jaren of er een regeling kan worden getroffen of lobby kan worden gestart van hogerhand tussen de ROC's en Van Dijk is nog niet beantwoord (ondanks dat wel erkend wordt dat dit een probleem is). Zonder boeken mag de leerling de les niet in, en is schooluitval een logisch gevolg.

De problemen bij de telefoonmaatschappijen zijn vaak te wijten aan het over de bundel heengaan of het afsluiten van een nieuw duur abonnement om daarbij te profiteren van het nieuwe mobieltje dat je daarbij krijgt. Dit soms zelfs terwijl het oude contract nog loopt. Dit verschilt wel op de locaties van de ROC's. Op sommige ROC's wordt door de leerlingen meer belang gehecht aan dure merkkleding en het nieuwste mobieltje dan op andere locaties, zo concludeert één van onze budgetcoaches.

Opvallende nieuwe schulden die in 2013 worden genoemd zijn boeteschulden voor verkeersovertredingen. Andere vaak voorkomende schulden zijn kinderopvang schulden en een belastingschuld. Vaak ontstaan deze laatste schulden uit onwetendheid op het gebied van rechten op bijvoorbeeld kwijtschelding of teruggave.

De budgetcoaches zien dat er nóg minder bijbaantjes zijn voor de leerlingen dan in 2012 het geval was. Weinig uitzendbureaus nemen MBO-ers aan, en voor vakken vullen bij een supermarkt worden de leerlingen vaak al als te oud gekwalificeerd. Vanaf 18 jaar zijn de leerlingen al te duur voor de meeste bijbaan werkgevers.

Een laatste trend is de trend in het aantal aanmeldingen van jongeren zonder GBA adres. Dit betekent dat er geen DigiD kan worden aangevraagd waardoor toeslagen en studiefinanciering niet aangevraagd kunnen worden. Doordat deze leerlingen schulden hebben komen ze niet in aanmerking voor het project Kamers met Kansen. Maar de schulden kunnen ze niet oplossen zonder GBA adres. Een vicieuze cirkel dus. We zien dat leerlingen in deze patstelling moeilijk geholpen kunnen worden. We hadden in 2013 in ieder geval 16 van deze aanmeldingen, waarbij wij weinig anders kunnen dan doorverwijzen naar het zorgteam en/of een andere instantie. In 2012 was inschrijven bij het Leger des Heils of HVO Querido nog mogelijk waarna de leerling een GBA adres had en dus geholpen kon worden met het aanvragen van toeslagen ed. Dit jaar is dit niet meer het geval. Vanuit de stuurgroep (door DWI) wordt nagevraagd wat er mogelijk is voor deze leerlingen.

7. Einddoel: het voorkomen van schooluitval

Voortijdig schoolverlaters zijn een groot probleem voor de maatschappij, de jongeren hebben geen startkwalificatie en daardoor weinig arbeidsmarktperspectief. De kans is groot dat zij belanden in een situatie waarin een (langdurige) uitkering de enige optie is. DWI Amsterdam, ROC van Amsterdam en ROC TOP sluiten met School & Schuld aan bij het plan van Kabinet Rutte II om het aantal vroegtijdig schoolverlaters in 2016 terug te dringen tot maximaal 25.000. In 2013 tekenden de ROC's een convenant met DWI, Westerbeek is trots dit project te mogen uitvoeren.

De kern van het project School & Schuld is het terugdringen van schooluitval. De redenering is simpel: jongeren met schulden kunnen zich niet concentreren op school, en vallen daardoor gemakkelijker uit. Daarom leren wij jongeren zonder financiële kennis hoe zij hun studiefinanciering of toeslagen (juist) moeten aanvragen zodat ze niet in de schulden belanden. En kijken wij hoe jongeren die al schulden hebben hun geldproblemen kunnen oplossen zodat ze bijvoorbeeld hun boeken wél kunnen betalen, en daardoor de opleiding niet hoeven te verlaten.

De investering van DWI (inzet budgetcoaches) en ROCvA en ROC TOP (budgetlessen) moeten ertoe leiden dat schulden en de problemen die hiermee samenhangen in een vroeg stadium worden gesignaleerd en opgelost kunnen worden zodat de focus weer terug naar school kan. Ook werkt School & Schuld preventief door alle leerlingen in het eerste jaar budgetlessen aan te bieden en de budgetcoach zo laagdrempelig mogelijk in te zetten waardoor ook kleinere financiële vragen beantwoord worden.

Het niet (kunnen) oplossen van geldproblemen is natuurlijk niet de enige oorzaak van schooluitval. Wij zien dat de jongeren die zich op de spreekuren melden voor een groot deel overbelaste leerlingen zijn, die kampen met multiproblematiek. Juist een integrale aanpak, waarin óók de schuldenproblematiek wordt meegenomen, helpt de leerling er weer bovenop te komen en aan de eerste levensbehoeften te voldoen.

De diverse ROCvA en ROC TOP locaties kunnen geen cijfers geven over de terugdringing van schooluitval specifiek door het project School&Schuld. Echter geeft 91% aan dat de inzet van een budgetcoach op de locatie helpt bij het terugdringen van schooluitval. Argumenten die genoemd worden:

- 'Als de budgetcoach ze op het goede pad heeft gezet, hebben ze weer ruimte voor school en leren.'
- 'Over het algemeen helpt het wel enigszins, alleen wanneer de schuldenproblematiek te hoog is kan uitval bijna niet voorkomen worden.'
- 'Veel studenten kunnen betalingsregelingen treffen waardoor ze op school kunnen blijven.'
- 'Er is sprake van verzuim doordat leerlingen gaan werken om hun schulden te betalen. op het moment dat zij daar ondersteuning in krijgen: zowel in het goed omgaan met geld als in het wegwerken van schulden maakt dat de kans groter dat zij op school zijn.'
- 'Door steun bij het oplossen van financiële problemen hebben de studenten ruimte om weer aan de studie toe te komen.'

Daarnaast wordt aangegeven dat diverse (probleem-)leerlingen juist naar school komen ómdat ze een afspraak hebben met de budgetcoach, en dan direct wat lesuren meepikken.

Concluderend kan gesteld worden dat het project School & Schuld zeker een positieve invloed heeft op het verminderen van schooluitval. Echter is een hard percentage gezien de integrale aanpak niet te geven. Overigens, net zoals deze voor andere onderdelen van de integrale aanpak niet te geven is als hier één element uit gepakt zou worden, het is het geheel dat werkt. Los van cijfers kan wel geconcludeerd worden dat er in Amsterdam, waar er een ontwikkeling is naar steeds meer jongeren met een uitkering en met loonbeslag, financiële educatie zeer belangrijk is en blijft.

8. Aanbevelingen en aandachtspunten voor 2014

82% van de ROC betrokkenen is tevreden tot zeer tevreden over de budgetcoach. Voorbeelden van positief commentaar zijn: 'de budgetcoach spreekt de doelgroep aan en heeft hun vertrouwen, de budgetcoach is een mooie schakel tussen opleidingen en studenten, heeft kennis van zaken, is flexibel, voert de taken goed uit, is een prettige collega, prettig in de omgang, goed en makkelijk in contact met studenten.' Natuurlijk zijn er ook verbeterpunten te vinden, deze gaan voornamelijk over ondersteuning (zowel vanuit Westerbeek als vanuit het ROC) en pro-activiteit. In 2014 zullen wij naar deze specifieke vragen en behoeften kijken bij de verbetering van onze dienstverlening.

Aanbevelingen en aandachtspunten
In de enquête werd gevraagd om verbeterpunten voor het project. Respondenten vanuit de ROC's kwamen onder andere met onderstaande punten om het project te versterken:

- Continuering van de budgetcoaches een belangrijke prioriteit maken;
- Het bundelen van regelingen van de gemeente voor regelingen bijvoorbeeld voor alleenstaande moeders, zodat deze folders meegegeven kunnen worden;
- Budgetcoaches dienen beter ingewerkt te worden op een specifieke school. Sommige scholen hebben veel zorgleerlingen en een breder netwerk van mentoren, leerlingbegeleiders en mentoren dan andere scholen. De budgetcoach moet weten hoe de lijnen lopen op de specifieke school;
- Het instellen van een apart spreekuur voor vragen over studiefinanciering;
- Actievere voorlichting voor leerlingen die 18 worden;
- Vaker gastlessen over budgetcoaching aanbieden door anderen dan de eigen docenten, zodat het thema meer gaat leven;
- Meer de samenwerking met de zorg zoeken;
- Alle budgetcoaches trainen op gesprekstechnieken i.v.m. met multiproblematiek;
- De gezinssituatie bij het traject van de leerlingen betrekken voor zover dat wettelijk mogelijk is;
- Nauw contact tussen de projectleider en de zorgcoördinatoren (bijvoorbeeld door de projectleider uit te nodigen bij een zorgcoördinator overleg);

De budgetcoaches kwamen met onderstaande aanbevelingen:

- Het zou fijn zijn als verwijzers (zorgcoördinatoren, mentoren etc.) de verwijzingen in trajectplanner zetten zodat de budgetcoach hier niet achteraan hoeft;
- In 2014 weer eens in de zoveel tijd een vast teamoverleg plannen met alle budgetcoaches zodat kennis gedeeld wordt;
- Een nieuw format otnwerpen waarin een adviestraject met meerdere gesprekken genoteerd kan worden zodat de tijdsinvestering van deze aanmeldingen duidelijk wordt weergegeven;
- De inzet van een stagiair om de administratie bij te houden op drukke locaties;
- Meer aandacht voor preventie zodat leerlingen meer weten over de risico's van het afsluiten van abonnementen, het niet betalen van de ziektekostenpremie of schulden die ontstaan bij het niet betalen van lesgeld;
- Specifieke voorlichting voor leerlingen die binnenkort 18 jaar worden;
- Meer tijd voor training en bijscholing. Er komen steeds meer moeilijke vragen, bijvoorbeeld jongeren met dreigende gijzeling, loonbeslag of huisuitzetting. Ook zien we steeds meer LVB jongeren, die toch een andere aanpak vergen. De budgetcoaches zouden hierin geschoold moeten worden.
- Specifieke werkwijze organiseren voor leerlingen zonder GBA.

Organisatie	WerkMij	Adres hoofd	Locaties	Leerlingen	SHVer	DagDelen	Periode 1	Periode 2	Periode 3	Periode 4	Periode 5	Periode 6	Periode 7	Periode 8	Periode 9	Periode 10	Periode 11	Periode 12	Periode 13	Totaal
ROCvA	ZO	Fraijlemaborg 135	1	4000		10				40	26	25	28	0	12	16	39		20	298
ROCvA	W	Tempelhofstraat 80	8	4000		10	11	12	18	9	5	5	1	0	4	14	14	21	12	126
		Erik de Roodestraat 18	1	250		1	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	5	4	1	10
ROCvA	RAI	Naaldwijkstraat 45 Gaasterlandstraat 5	5	5500		10	9	12	9	10	6	13	2	0	12	16	1	3		93
ROCvA	C	Da Costastraat 36	1	3000		1						0	0	0	0	0				0
		Da Costastraat 64	1	0		1						0	0	0	0	0				0
		Da Costastraat 91	1	0		1						0	0	0	0	0				0
		Elandstraat 175	1	0		1						4	0	0	0	0				4
		Zeeburgerdijk 112	1	400		1					2	2	0	0	0	4	1	2	0	11
		Ruysdaelstraat 67	1	350		1					0	1	0	0	0	7	1	1	0	10
		Vrm Stadstimmertuin 1	1	800		2					0	1	0	0	1	2	4	4	0	12
ROC ASA	N	Passeerdersgracht 32	1	250		2											9	8	1	18
		Klaprozenweg 69	1	40		1											6	6	0	12
ROC ASA	N	Rode Kruisstraat 14	1	750		2						0	2	0	0	0	3	2	1	8
ROC ASA	N	Oslofjordweg 701	1	300		1	0	1	1	2	1	0	0	0	0	0	0	0	1	6
ROC ASA	W	Van de Sande Bakhuijzenstraat 4	3	950		4					4	0	0	0	0	2	0	1	0	7
		Vlaardingenlaan 25	1	750		2					2	0	0	0	5	7	0	6	0	20
ROC ASA	Z	De Boelelaan 1109	1	1500		1						4	0	0	0	0	0	2	4	10
		Dongestraat 8	1	500		1						1	0	0	0	0	3	6	3	13
ROC ASA	O	Wibautstraat 131	1	1000		1						0	2	0	0	0	2	4	2	10
		Wibautstraat 135-139	1	400		2											8	7	3	18
			34	24740		56														686

Percentage
7,45%
3,15%
4,00%
1,69%
0,13%
N.v.t.
N.v.t.
N.v.t.
2,75%
2,86%
1,50%
7,20%
30,00%
1,07%
2,00%
0,74%
2,67%
0,67%
2,60%
1,00%
4,50%

2,77%